

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/95126,Zygmunt-Blazejewicz-Zygmunt.html>

Fot. z zasobu IPN

ARTYKUŁ

Zygmunt Błażejowicz „Zygmunt”

OKRES HISTORYCZNY

(1939-1945) II wojna światowa (1945-1948) Pierwsze lata Polski Ludowej

Autor: PIOTR NIWIŃSKI 20.09.2022

Przyszły dowódca 1. szwadronu 5. Brygady Wileńskiej AK z konspiracją związał się w listopadzie 1939 r., a walkę zakończył dopiero w październiku roku 1945, przedzierając się na Zachód. Jego szlak bojowy pokazuje głębie dramatu, którym były dla naszej części Europy traumatyczne wydarzenia II wojny

światowej.

Urodził się 20 września 1918 r. w Witebsku, w rodzinie częściowo wywodzącej się ze szlachty tatarskiej. W 1938 r. zdał maturę w Gimnazjum Ojców Jezuitów w Wilnie, a w czerwcu 1939 r. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy przy 5. pp leg. ze stopniem podchorążego rezerwy.

Urodził się w Witebsku, w rodzinie częściowo wywodzącej się ze szlachty tatarskiej. Maturę zdał w Gimnazjum Ojców Jezuitów w Wilnie (1938), a w czerwcu 1939 r. ukończył Dywizyjny Kurs Podchorążych Rezerwy.

Walczył w wojnie obronnej 1939 r. w kompanii CKM 2. batalionu 6. pp leg.

Od listopada 1939 działał w konspiracji, w grupie SZP-ZWZ-AK „Niemenczyn”. Wobec groźby aresztowania za działalność konspiracyjną we wrześniu 1943 r. udał się do partyzantki. Został żołnierzem w oddziale partyzanckim por. Adama Boryczki „Tońka”, stanowiącym załóżek 6. Brygady Wileńskiej. Służył w patrolu por. Piotra Motylewicza „Szczepcia”.

W 6. Brygadzie w 1944 r. dowodził plutonem szturmowym. Wykonał szereg akcji przeciw niemieckim i litewskim siłom okupacyjnym oraz grupom komunistyczno-rabunkowym i partyzantce sowieckiej.

Kadra 5. Brygady Wileńskiej AK, Białostockie 1945. Zastępcy d-ów szwadronów: 2. - por. Mikołaj Kuroczkin „Leśny” (1) i 1. - ppor. Lucjan Minkiewicz „Wiktor” (2), adiutant „Łupaszki” ppor. Jerzy Jezierski „Stefan” (3), „Zygmunt” (4), d-ca 4. szwadronu por. Marian Pluciński „Mścisław” (5), d-ca Brygady mjr Zygmunt Szendzielarz „Łupaszko” (6), d-ca drużyny podoficer. ppor. Jan Zaleski „Zaja” (9), d-ca 2. szwadronu ppor. Romuald Rajs „Bury” (8), ppor. Władysław Łukasiuk „Młot” (7). Fot. z zasobu IPN

Dowódcy pododdziałów 5. Brygady Wileńskiej AK na Białostocczyźnie, od lewej wachm. Henryk Wieliczko „Lufa” (zastępca dowódcy 4. szwadronu), por. Marian Pluciński „Mścisław” (dowódca 4. szwadronu), por. Zygmunt Błażejewicz „Zygmunt” (dowódca 1. szwadronu). W lewej dłoni por. Błażejewicza szpicruta nawiązująca - podobnie jak nazwy pieszych pododdziałów (szwadrony) - do tradycji kawaleryjskich dowódcy Brygady, mjr. Zygmunta Szendzielarza „Łupaszki”. Fot. z zasobu IPN

Na nowym terenie

17 lipca 1944 roku uratował swój pluton z sowieckiej obławy, wyprowadzając go do Puszczy Rudnickiej. W sierpniu udał się wraz z kilkoma podkomendnymi w kierunku Warszawy, zgodnie z apelem o ruszenie na pomoc Powstaniu Warszawskiemu. Dotarł tylko do Podlasia, gdzie nawiązał kontakt z miejscową konspiracją.

11 listopada 1944 r. został awansowany na porucznika. Od grudnia 1944 r. do końca marca 1945 r. dowodził komórką egzekucyjną Obwodu Bielsk Podlaski. Na jej czele wykonał kilka akcji bojowych, w tym atak na sowiecki magazyn wojskowy we wsi Czaje-Wólka, oraz 10 akcji likwidacyjnych (między innymi w nocy na 6 stycznia 1945 r. we wsi Jakubowskie, gdzie zlikwidował starszego lejtnanta Smiersza Aleksandra Dokszyna wraz z towarzyszącymi mu funkcjonariuszem UB Pawłem Chomickim i komendantem posterunku MO w Boćkach Wiktorem Zielińskim).

Łowy na bezpieczeniaków

Po wymarszu w pole 5. Wileńskiej Brygady, objął w niej dowództwo szwadronu. 3 maja 1945 r. na szosie Bielsk Podlaski-Boćki szwadron „Zygmunta” urządził zasadzkę na samochód z milicjantami z Mielnika i

funkcjonariuszami PUBP z Bielska; zginął funkcjonariusz UB, trzech zostało ciężko rannych, a jeden lekko. 7 maja 1945 r. „Zygmunt” zniszczył posterunek MO w Boćkach, likwidując kilkunastu milicjantów, oficera NKWD st. lejtn. Iwana Czernowa i jednego szeregowego enkawudzistę. W nocy z 9 na 10 maja zlikwidował w Boćkach dwóch współpracowników NKWD. 15 maja we wsi Binduga w gm. Narew ujął i rozstrzelał sierżanta NKWD Matwieja Kałmykowa oraz ukarał spaleniem chlewa i stodoły jednego z gospodarzy za współpracę z NKWD.

Od grudnia 1944 r. do końca marca 1945 r. dowodził komórką egzekucyjną Obwodu Bielsk Podlaski. Na jej czele wykonał kilka akcji bojowych, w tym atak na sowiecki magazyn wojskowy, oraz 10 likwidacyjnych.

16 maja „Zygmunt” w wyniku potyczki we wsi Potoka z grupą białostockiej straży więziennej, milicjantów i żołnierzy KBW został ranny. Z relacji mieszkańców wynika, iż po potyczce oddział schronił się w szopie w pobliskim majątku Hieronimowo, którą KBW zlokalizował i spalił. Konsekwencją było najbardziej kontrowersyjne wydarzenie z udziałem „Zygmunta” – zastrzelenie czterech mieszkańców wsi oraz dowódcy grupy wojskowej, a także późniejsze, 22 maja, spalenie wsi.

28 maja 1. szwadron pod dowództwem „Zygmunta” stoczył we wsi Majdan walkę z grupą operacyjną NKWD i KBW, która straciła 6 zabitych i 5 rannych funkcjonariuszy NKWD oraz 9 zabitych i zaginionych i 8 rannych żołnierzy KBW. Partyzanci stracili 3 zabitych i 4 rannych. 26 czerwca zaatakował sowiecki posterunek wojskowy i stację kolejową w osadzie Strabla, zabijając kilku czerwonoarmistów. Następnie podpalił kilka zabudowań w białoruskiej wiosce (prawdopodobnie Iwanówce) w odwecie za czynną pomoc udzielaną przez jej mieszkańców NKWD i UB.

Kadra dowódcza 5. Brygady

Wileńskiej AK, prawdopodobnie w

1945 r. na Białostocczyźnie. Stoją

od lewej: mjr Zygmunt

Szendzielarz „Łupaszka”, ppor.

Jerzy Jezierski „Stefan”, ppor.

Władysław Łukasiuk „Młot”, por.

Zygmunt Błażejewicz „Zygmunt”,

ppor. Lucjan Minkiewicz

„Wiktor”, ppor. Jan Zaleski

„Zaja”. W tle inni żołnierze

Brygady. Fot. z zasobu IPN

7 lipca 1945 r. w Brzezinach zlikwidował dziesięcioosobową grupę sowieckiej prokuratury wojskowej, w tym pułkownika Pawła Wasiljewa i 3 kapitanów. 13 lipca na drodze Ciechanowiec-Siemiatycze rozbił kolumnę samochodową, zabijając oficera i czterech żołnierzy Armii Czerwonej i biorąc do niewoli 16 żołnierzy LWP i oficera politycznego, por. Michała Żabińskiego, którego na prośbę jego dotychczasowych podkomendnych rozstrzelano. 8 sierpnia pod wsią Sikory rozbił grupę operacyjną LWP, która straciła 15 zabitych, w tym 2 oficerów politycznych (kpt. Franciszka Jachimowicza i por. Franciszka Kamieńskiego).

8 sierpnia 1945 r. pod wsią Sikory szwadron „Zygmunta” rozbił grupę operacyjną LWP, która straciła 15 zabitych, w tym 2 oficerów politycznych (kpt. Franciszka Jachimowicza i por. Franciszka Kamieńskiego).

18 sierpnia 1945 1. szwadron „Zygmunta” wraz z oddziałem Władysława Łukasiuka „Młota” zniszczył w Miodusach Pokrzywnych grupę operacyjną NKWD, UB i LWP; zginęło 18 enkawudzistów (w tym dowódca, mjr Wasilij Gribko, i 2 innych oficerów NKWD), 3 ubeków, 11 żołnierzy LWP oraz dwóch informatorów, sędzia i prokurator. Partyzanci stracili 8 zabitych i 10 rannych.

4 października 1945 r., po demobilizacji 5. Wileńskiej Brygady AK, „Zygmunt” wraz z żoną – sanitariuszką

Alicją z d. Trojanowską – i kilkoma partyzantami opuścił oddział, a następnie udał się do zachodnich Niemiec, a później do Argentyny i w końcu USA, gdzie osiadł.

Odnaczony dwukrotnie Krzyżem Walecznych, Krzyżem Armii Krajowej oraz Medalem za udział w wojnie obronnej 1939. We wrześniu 2011 r. otrzymał od Prezydenta Rzeczypospolitej Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski oraz nominację na stopień podpułkownika, a Prezes Rady Ministrów przyznał mu rentę specjalną. 1 marca 2017 roku awansowany został na stopień pułkownika.

Zygmunt Błażejewicz. Fot.:

Łukasz Borkowski

Zygmunt Błażejewicz zmarł 1 kwietnia 2017 r. w USA, gdzie też został pochowany.

COFNIJ SIĘ